

بررسی و تحلیلی بر مبلمان شهری از دریچه رضایت شهروندی و عملکرد مدیریت

شهری؛ (مورد پژوهش: شهر مهاباد)

کرامت‌اله زیاری

استاد تمام دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران

Zayyari@ut.ac.ir

۰۹۱۲۱۲۶۰۶۰۲

*علی مهدی

دانشجوی دوره دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تهران

A.Mahdi@ut.ac.ir

۰۹۱۲۷۵۳۴۰۷۰

معصومه مهدیان بهنمیری

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه گلستان

m.mahdian65@Gmail.com

۰۹۱۱۹۰۷۵۱۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۹/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۷/۹

چکیده

امروزه موضوع مبلمان شهری که از مصادیق بارز خدمت‌رسانی، حفظ هویت، زیبایی بصری شهر و رضایتمندی شهروندان می‌باشد، تبدیل به دانش مهمی در امر مناسب‌سازی فضای شهر و کیفیت زندگی افراد شده است. در این رابطه، مدیریت شهری (شهرداری)، که به عنوان مهم‌ترین مرجع خدمات‌رسانی برای شهروندان می‌باشد، می‌بایستی در سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و طراحی‌های مختلف تأسیسات و تجهیزات شهری (مبلمان شهری)، به نیازها و علایق شهروندان در کنار پیشرفت‌های روزافزون تکنولوژی و دانش زیبایی‌شناختی، توجه ویژه‌ای برای پاسخگویی به نیازهای مختلف شهروندان داشته باشد. در این زمینه مقاله حاضر با هدف بررسی و تحلیل مبلمان شهری شهر مهاباد از دریچه رضایت شهروندی و عملکرد مدیریت شهری، به مطالعه این مهم (مبلمان شهری) در شهر مهاباد پرداخته است. تحقیق حاضر از نوع کاربردی بوده و روش استفاده شده در آن نیز، توصیفی-تحلیلی و پیمایشی می‌باشد. نتایج این تحقیق که بر اساس مطالعات، مشاهدات و مصاحبه با اهالی محلات مختلف شهر به دست آمده است، نشان دهنده وجود برخی کاستی‌ها و نارضایتی‌ها در زمینه تأسیسات و تجهیزات شهری در پارک‌ها، فضاهای باز و عمومی شهر به عنوان محدوده‌های پژوهش در شهر مهاباد می‌باشد که در نهایت موجبات نارضایتی شهروندان از وضعیت موجود مبلمان شهری و عملکرد مدیریت شهری شده است. همچنین در نهایت با توجه به جوانب مختلف مطالعات انجام شده، اقدام به تدوین اهداف بلند، میان و کوتاه مدت و نیز پروژه‌های مختلف، جهت ساماندهی مبلمان شهری مهاباد شده است. واژگان کلیدی: مبلمان شهری، تأسیسات-تجهیزات شهری، رضایت شهروندی، مدیریت شهری، مهاباد

مقدمه

شهر به عنوان مهم ترین سکونت گاه بشر (Pauliet & Duhme, 2000, 1)، که تقریباً دو درصد از مساحت (Jim & Chon, 2010, 177) و "۶۵ درصد از جمعیت شهری دنیا را در خود جای داده" (Zhou & wang, 2011, 268)، در دهه های اخیر با رشد سریع جمعیت، افزایش درجه شهرنشینی، رشد و توسعه شهرها (Qadeer, 2004, 1)، خلق سکونتگاه های جدید، کاهش سطح رفاه انسانی (Ortega & et al, 2011: 2)، و بروز تغییرات فراوان در ساختار فضایی خود همراه بوده (Garcia - Palomares, 2010: 197)، که این وضعیت تقاضای عظیمی جهت توسعه زیرساخت ها و خدمات شهری پایه، بویژه در کشورهای در حال توسعه بوجود آورده است. یکی از این نیازمندی ها که بایستی به موازات افزایش جمعیت و توسعه فیزیکی شهرها، گسترشو تأمین یابد، مقوله بسیار مهم تجهیزات و تأسیسات مختلف رفاهی و عمومی شهروندان است که در اصطلاح تحت عنوان مبلمان شهری شناخته می شود. مبلمان شهری از جمله مؤلفه های مطرح در طراحی و برنامه ریزی شهری و به عنوان جزئی از کل شهر، تعریف کننده هویت و ساختار شهری از اصلی ترین ابزارهای ارتباط مدیریت شهری با شهروندان است که وظائفی چون تعیین جهت و ارائه اطلاعات به شهروندان، ارائه مقررات، حفاظت، استراحت و ... را برعهده دارند (سعیدنیا، ۱۳۸۳: ۱۰۲). اهمیت این مقوله در دنیای شهرنشین کنونی، تا حدی است که از تمامی گروه ها و تخصص ها در زمینه تأمین و طراحی مبلمان شهری، جهت برقراری آسایش و آرامش شهروندان کمک گرفته می شود. در این میان "شهرداری ها به عنوان مدیر و مرجع اصلی هماهنگ کننده اداره امور شهر" (سعیدنیا، ۱۳۸۳: ۴۱)، نقش بسیار مهمی در رفع کمبودها و مشکلات شهری، جلب رضایت شهرنشینان و افزایش کیفیت زندگی آنان از طریق تأمین حداقل نیازمندی های شهروندان، همچون ایجاد مبلمان مناسب شهری دارند. ولی امروزه شرایط نامناسب زندگی بیش از یک/ششم از جمعیت جهان (Butala & et al, 2010: 935) که از کیفیت، شرایط و امکانات زندگی خود رضایت ندارند، نشان از ضعف و یا ناکارآمدی مدیریت شهری در تأمین امکانات مورد نیاز شهروندان از جمله مبلمان شهری دارد. مسئله ای که متأسفانه در غالب موارد بدون نیازسنجی شهروندان و توجه به نظام مطلوب برنامه ریزی شهری در ایران، غافل مانده و آن را همچون اقدامی غیر ضروری، خواسته یا ناخواسته کنار گذاشته است. چنین شرایطی که در غالب این کشورهای جهان سوم از جمله کشور ایران قابل مشاهده می باشد،

زمینه مطالعه جدی مدیران، طراحان و برنامه‌ریزان شهری را فراهم نموده است (AL-Ahmadi & et, 2009:80). از این رو مقاله حاضر کوشش دارد بحث مبلمان شهری و ضرورت توجه به اهمیت آن را از دریچه رضایت شهروندی و عملکرد مدیریت شهری در شهر مهاباد مورد توجه قرار دهد.

مبانی نظری تحقیق

امروزه زندگی در شهرها به عنوان پیچیده‌ترین محصول بشری (شارع‌پور، ۱۳۸۷: ۳) با توجه به ساختار فضایی-کالبدی شهرها، پیچیدگی فعالیت‌های اقتصادی-اجتماعی، تعمیق و گسترش تقسیم کار اجتماعی و اقتصادی، نیازهای فزاینده فرهنگی، فراغتی و اجتماعی شهروندان، بیش از هر دوره دیگری وابسته به خدمات شده است" (مرکز مطالعات و خدمات تخصص شهری و روستایی جهاد دانشگاهی، ۱۳۸۵: ۴). در این میان، ساخت و بهره‌برداری از مبلمان شهری، از مصادیق بارز خدمت‌رسانی شهری، حفظ هویت تاریخی و زیبایی بصری شهر می‌باشد که تأثیر بسزایی در کیفیت زندگی و نوع برخوردهای فردی و گروهی یک جامعه بازی می‌کند. بنابراین فراهم‌آوری و تأمین آن از سوی مدیران و برنامه‌ریزان مختلف، به موازات افزایش جمعیت و توسعه فیزیکی شهرها، جهت آرامش و راحتی شهروندان، علاوه بر رفع نیازهای فیزیکی، می‌تواند پاسخی برای نیازهای روانی، روحی و فرهنگی ساکنانش باشد.

تعریف مبلمان شهری و انواع آن

مبلمان شهری که خواستگاه اولیه آن خیابان، کوچه، میدان و پارک می‌باشد (مرتضایی، ۱۳۸۱: ۳۳)، از اصلی‌ترین ابزارهای ارتباط شهر، مدیریت شهری و شهروندان است که امروزه با افزایش جمعیت، شهرنشینی و خدمات مرتبط با آن "به مجموعه وسیعی از وسایل، اشیاء، دستگاه‌ها، نمادها و عناصری چون نرده‌ها، میله‌های راه‌بند و روشنایی پایه چراغ، پارک‌ها، فضای سبز، سرویس‌های بهداشتی، سرپناه ایستگاه اتوبوس، تابلوهای تبلیغاتی، سطل زباله، پل عابر پیاده، آبخوری، پایه پرچم، نیمکت‌ها، تجهیزات ورزشی، پل‌های چوبی روی جوی آب، و... را که در شهر، خیابان و درکل فضای بازمی‌باشند اطلاق می‌شود (www.urbanutility.com). این موارد از مهم‌ترین مصادیق مبلمان و "چشم‌اندازهای شهری می‌باشند" (Maria zanin & et all, 2005:651) که در افزایش حسن اجتماعی

جامعه (Derider, 2004:46)، بهبود کیفیت زندگی و جذابیت نواحی شهری بسیار مؤثر می-باشند (University of Abereun 2007)، (Dunnet & et all, 2002:8).

پیشینه پژوهش

در مطالعات پیرامون شهر، تاریخ مبلمان شهری با تاریخ شهر و خیابان آمیخته است و از پیدایی نخستین تمدن‌ها تا ظهور نوسهرهای پیشرفته معاصر مصداق دارد. در این زمینه و در تاریخ‌نگاری ایران، تاریخچه مدون و جداگانه‌ای از انواع مبلمان شهری و سیر تکاملی آن به چشم نمی‌خورد و سوابق موجود به صورت پراکنده از میان مدارک تاریخی کشور به دست آمده است. به عنوان مثال چند هزار سال قبل در زمان دولت ماد، سنگ نوشته‌هایی در میدان مرکزی شهر هگمتانه نصب می‌شد تا قوانین و دستورات شهری مورد نظر دولت را به اطلاع عموم برساند (مانند کاربری امروز تابلوهای اطلاع‌رسانی). همچنین وجود انواع تندیس-های سنگی از پادشاهان و نمادهای دینی-اجتماعی زردشتی، نشستگاه‌ها، لوح‌های سنگی و انواع آب‌نماها در زمان حکومت هخامنشی در ایران، نمایانگر قدمت طولانی مبلمان شهری در کشور به لحاظ تاریخی می-باشد. در دوران پس از اسلام نیز، هر زمان که حکومت مقتدری بر سر کار بوده، تجلی اقتدار آن در شکوه شهرها به صورت نمادهای معماری به نمایش درآمده است. متأسفانه بعد از انقراض حکومت صفویان، به-خصوص روی کار آمدن حکومت قاجاریه، آشفتگی و رکود فراوان در زمینه‌های مختلف معماری و شهرسازی همچون تعبیه مناسب عناصر و مبلمان شهری مشاهده شد. این وضعیت با وجود سابقه درخشان و مثال‌زدنی تاریخ کشورمان در زمینه طراحی و برنامه‌ریزی شهری، حتی تا بعد از جنگ تحمیلی هشت ساله ادامه داشت، به طوری که در حال حاضر نیز به جز معدودی از شهرها که حرکت‌های کند و پراکنده‌ای در زمینه مبلمان و تجهیزات مناسب شهری دارند، بسیاری از شهرهای دیگر از این قافله عقب مانده-اند (زنگی‌آبادی و تبریزی، ۱۳۸۸: ۴۸-۴۷). این مقوله تنها از چند سال پیش با توجه به آگاهی‌هایی که در زمینه منظر شهری، گرافیک محیطی و مبلمان شهری (فضاهای همچون پارک‌ها، میادین، پیاده‌روها، مراکز تجاری و...) به دست آمده، در طراحی و برنامه‌ریزی عناصر شهری چون مبلمان، از اهمیت برخوردار گشته است (www.decorasion.com). بطوری که در حال حاضر مقوله مبلمان شهر و مسائل مرتبط با آن از جمله مواردی است که مورد توجه محققان و مدیران شهری قرار گرفته و کتب، مقالات، پایان‌نامه‌ها،

سمینار و گزارشاتی نیز در این زمینه به انجام رسیده است. به عنوان مثال زندگی آبادی و تبریزی در پژوهشی که در سال (۱۳۸۷) با عنوان "تحلیل فضایی مبلان شهری محدوده گردشگری بخش مرکزی شهر اصفهان" انجام دادند، بابررسی اوضاع و شرایط موجود مبلان شهری بخش مرکزی شهر پرداختند و بدین ترتیب با مطالعات میدانی، به نقاط قوت و ضعف عناصر شهری موجود محدوده پی برده و در نهایت راهکارهای اجرایی مختلفی را برای محدوده پژوهش پیشنهاد دادند. همچنین زندگی آبادی و همکاران در سال (۱۳۸۸)، در تحقیقی با عنوان "تحلیل پراکنش فضایی مبلان ورزشی در پارک‌های شهری و تأثیر آن بر رضایت و استقبال شهروندان در شهر اصفهان" مبلان شهری را از بُعد تجهیزات ورزشی و تأثیر آن بر ورزش و رضایت شهروندان، مورد مطالعه قرار داده با مطالعه پارک‌های مختلف شهر اصفهان به این نتیجه رسیده‌اند که دسترسی و چگونگی مبلان شهری، در میزان گرایش شهروندان به ورزش و به تبع آن سلامت شهری بسیار مهم است. در مجموع، مطالعات مختلفی که حول مسئله مبلان شهری صورت گرفته است، بیانگر تأثیر غیرقابل انکار آن بر انتظام ساختاری در فضای شهری، بستر سازی توسعه پایدار انسانی، بهبود رفاه اجتماعی و رضایت شهروندی می‌باشد که در این چارچوب می‌توان به برقراری عدالت اجتماعی و تقویت ساختارهای همبستگی از طریق عملکرد مناسب مدیریت شهری امیدوار بود.

روش و مواد تحقیق

پژوهش حاضر از نوع کاربردی و روش تحقیق در آن نیز توصیفی- تحلیلی و پیمایشی می‌باشد. براین اساس، پس از بررسی مفاهیم و مبانی مرتبط با موضوع پژوهش، جهت گردآوری اطلاعات از روش مطالعه میدانی (مشاهده مستقیم، مصاحبه با مردم و کارشناسان) استفاده شده است. در این مطالعه شهر مهاباد (مبلان شهر که در ادامه توضیح داده می‌شود) به عنوان محدوده پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفته است و جامعه آماری آن نیز شامل مردم مهاباد می‌باشد که برآورد حجم نمونه آن بر اساس روش نمونه‌گیری کوکران^۱ (حافظ‌نیا، ۱۳۸۶: ۱۴۱)، ۳۸۴ نفر می‌باشد. همچنین جهت مطالعه و مصاحبه با جامعه آماری، از روش نمونه‌گیری تصادفی و پرسشنامه باز و بسته استفاده شده است. در نهایت با جمع‌آوری پرسشنامه‌های توزیع شده بین گروه‌های مختلف، مشاهدات و مطالعات میدانی و جمع‌بندی نظرات، مبلان شهری

مهاباد از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفت و در نهایت باتوجه به پتانسیل‌های موجود، راه‌حلهایی برای رفع مسائل موجود شهر ارائه گردید.

روش کوکران جهت محاسبه جامعه آماری

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{t^2 pq}{N^2 d^2}}$$

رابطه (۱)

t: درصد احتمال صحت پاسخ: (۱/۹۶)

q: احتمال عدم وجود صفت: (۰/۳)

N: تعداد کل جامعه آماری: (۱۵۱۷۲۵)

p: احتمال وجود صفت: (۰/۷)

d: خطای نمونه گیری: (۰/۰۵)

شناخت منطقه مورد مطالعه

شهر مهاباد در شمال غربی ایران و در جنوب استان آذربایجان غربی قرار گرفته است. این شهر در منطقه‌ای کوهستانی واقع در دامنه شمالی کوه‌های زاگرس قرار گرفته و به علت قرارگیری در حصارکوه‌های مرتفع خزایی، قولقولاغ و زاوا بوک، در تصاویر ماهواره‌ای همچون نوعی مخروط افکنه مشخص می‌باشد. شهر مهاباد به لحاظ شرایط مناسب محیطی، برخورداری از جاذبه‌های گردشگری و موقعیت خاص ارتباطی با دیگر شهرهای اطراف، هر ساله شاهد رشد جمعیت و گسترش افقی و عمودی شهر می‌باشد (جدول ۱). طوری که طی دوره‌های مختلف به ویژه سال‌های ۶۵-۱۳۵۵ و ۸۵-۱۳۷۵ از رشد جمعیت و گسترش نسبتاً شدیدی برخوردار بوده است که این وضعیت، مسلماً نیازمندی‌های جدید و گسترده‌تری برای مردم شهر در زمینه دسترسی به خدمات مناسب و ایجاد زمینه‌های استفاده مطلوب و بهینه از خدمات مذکور نظیر پارک‌ها، پیاده-روها، پل‌های ارتباطی، محل عبور عابر پیاده، میدین، فضای سبز، پارکینگو نظایر آن که در مجموع تحت عنوان مبلمان شهری قابل طرح است، می‌باشند. مسئله‌ای که ارتباط تنگاتنگی با عملکرد مدیریت شهری بویژه شهرداری دارد.

جدول شماره ۱: روند تحول جمعیت شهر مهاباد در دوره‌های مختلف

سال	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰
جمعیت	۲۱۴۵۸۹	۳۳۲۵۴۰	۴۴۰۶۷۸	۸۰۲۵۵۱	۱۰۷۷۹۹	۱۳۵۷۸۰	۱۵۱۷۲۵
مساحت (هکتار)	۵۵	۱۸۳	۴۰۷	۶۱۰	۱۱۲۵	۱۴۶۴	۱۶۲۷

مأخذ: (شهرداری مهاباد، ۱۳۹۰)

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های عمومی جامعه مورد مطالعه

از مجموع ۳۸۴ شهروند مهابادی که به صورت هدفمند و تصادفی انتخاب شده‌اند، ۱۲۶ نفر زن و مابقی مرد می‌باشند. در جدول ذیل، ویژگی‌های عمومی (سن، تحصیلات و درآمد) افرادی که خود از مهم‌ترین زمینه‌های برقراری ارتباط مؤثر و قابل اطمینان به لحاظ صحت و دقت در نتایج پژوهش با محققان و نگارندگان مقاله حاضر در زمینه موضوع پژوهش است، مشخص می‌باشد.

جدول شماره ۲: توزیع پاسخگویان بر حسب وضعیت سن

ردیف	شرح: (وضعیت سنی جامعه مورد مطالعه)	فراوانی	درصد
۱	۱۵-۲۴	۸۶	۲۲/۴
۲	۲۵-۳۴	۱۰۹	۲۸/۴
۳	۳۵-۴۴	۹۴	۲۴/۵
۴	۴۵-۵۴	۷۳	۱۹
۵	۵۵-۶۴	۱۹	۵
۶	۶۵ به بالا	۳	۰/۷۸
ردیف	شرح: (وضعیت تحصیلی جامعه مورد مطالعه)	فراوانی	درصد فراوانی
۱	بی سواد	۲۰	۵/۲
۲	ابتدایی	۴۷	۱۲/۲
۳	راهنمایی	۹	۲/۳
۴	دبیرستان و دیپلم	۱۴۱	۳۶/۸
۵	فوق دیپلم	۴۳	۱۱/۲
۶	کارشناس	۲۶	۶/۸
۷	کارشناسی ارشد	۹	۲/۳
۸	دکتری	-	-
ردیف	شرح: (وضعیت درآمدی و اقتصادی جامعه مورد مطالعه)	فراوانی	درصد فراوانی
۱	خیلی پایین (۱۰۰۰۰۰-۳۰۰۰۰۰)	۱۴۲	۳۶/۹
۲	پایین (۳۰۰۰۰۰-۴۵۰۰۰۰)	۱۴۴	۳۷/۵
۳	متوسط (۴۵۰۰۰۰-۷۰۰۰۰۰)	۷۹	۲۰/۵
۴	بالا (۷۰۰۰۰۰-۱۰۰۰۰۰۰)	۱۱	۲/۹
۵	خیلی بالا (بالای ۱۰۰۰۰۰۰)	۴	۱/۰۵
۶	نامعلوم	۴	۱/۰۵

مأخذ: (نگارندگان، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها: ۱۳۹۰).

وضعیت پیاده‌روهای شهر از دیدگاه مردم

پیاده‌روها، به‌عنوان یکی از فضاهای عمومی در مطالعات مبلمان شهری، می‌تواند با عملکرد مناسب خود، موجب افزایش تعاملات اجتماعی، رشد اعتماد اعضای جامعه و افزایش احساس تعلق به شهر که همواره از دغدغه‌های مدیران و متخصصان علوم شهری از جمله مدیران شهری مهاباد و از مؤلفه‌های اصلی تقویت هویت و رضایتمندی شهروندی است، شود. در این رابطه و در نظرسنجی از مردم شهر و مطالعات میدانی نگارندگان، شاهد داستان تکراری رعایت نکردن حقوق شهروندی، شهروندان مهابادمی‌باشیم. مردم مهاباد به‌شدت از سطوح ناصاف، سد شدن معابر توسط مصالح ساختمانی و اجناس مغازه‌ها، کفپوش خاکی برخی از پیاده‌روها، چیدمان غیراصولی صندوق‌های پست، سطل‌های زباله، حتی دپوی مصالح ساختمانی در مسیر پیاده‌روها که موانع متعددی را جهت و رفت و آمد عابران بوجود آورده شکایت داشتند. همچنین ۸۴ درصد (۳۲۲ نفر) از جامعه آماری، از سنگ فرش‌های ناهمگون و نسبتاً زشت کف پیاده‌روها، همچنین نور و روشنایی شبانه‌آن رضایت نداشتند. از دیگر مسائل مطرح از نظر شهروندان مسئله وجود فضای کم پیاده‌روها و استفاده از آن توسط مغازه‌داران و نیز استفاده نابجا برای پارک موتور سیکلت است که به کاهش ظرفیت پیاده‌روها منجر شده است، به‌طوری‌که گاهی مشاهده می‌شود مغازه‌داران فضای پیاده‌رو (جلوی مغازه خود) را ملک اختصاصی می‌پندارند.

شکل شماره ۱- عکس کاهش ظرفیت تردد از پیاده‌روها بواسطه مصالح ساختمانی و اغذیه‌فروشی‌ها

همچنین در تعدادی از پیاده‌روها نیز حفاری که مدت‌ها قبل شروع شده است، ادامه دارد و این درحالیست که مردم همچنان منتظر مرمت این حفاری‌ها هستند. مطالعات میدانی از شهر نشان می‌دهد که این مشکلات بیشتر در نقاطی چون خیابان صداوسیما، اطراف میدان شهرداری، شهرک فرهنگیان، خیابان دانشگاه، خیابان ملاجمی و اطراف میدان هژار قابل مشاهده است. در مجموع شرایط موجود پیاده‌روها به-عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر مبلمان شهری، در نقاط مختلف شهر، مراتب رضایت مردم را فراهم نموده، طوری که تنها ۱۶ درصد از شهروندان در این زمینه از مدیریت شهری (شهرداری) رضایت داشتند. (جدول ۳).

جدول شماره ۳: میزان رضایت از وضعیت پیاده‌روها و عملکرد مدیریت شهری در این زمینه از نظر شهروندان

ردیف	شرح	فراوانی	درصد فراوانی
۱	خیلی زیاد	۳۲	۸/۴
۲	زیاد	۲۸	۷/۳
۳	متوسط	۱۵۲	۳۹/۵
۴	کم	۱۱۷	۳۰/۵
۵	خیلی کم	۵۵	۱۴/۳
	جمع	۳۸۴	۱۰۰٫۰
میزان رضایت مردم از عملکرد مدیریت شهری در زمینه وضعیت، کیفیت و رضایت از پیاده‌روها			
بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم
۸/۴	۷/۳	۳۹/۵	۳۰/۵
			بسیار کم
			۱۴/۳

مأخذ: (نگارندگان، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها: ۱۳۹۰).

مبلمان پارک شهری و فضاهای باز شهر از دیدگاه مردم

نیمکت

پارک‌ها و فضاهای باز، اغلب محیط بسیار مناسبی از حیث فعالیت‌های اجتماعی چون آسایش، تفریح، راحتی و امور خانوادگی برای شهروندان فراهم می‌کنند (Bufington, 1997:3) و نقش بی‌نظیری نیز در ساخت سرمایه اجتماعی دارند (Rabare & et all, 2009:19) که به همراه امکانات و چیدمان تجهیزات درونی آن‌که از مهم‌ترین عناصر مبلمان شهری به‌شمار می‌روند. در این رابطه مهم‌ترین، اولین و ساده‌ترین روش برای احساس آرامش در پارک‌ها، استفاده از نیمکت است که مهم‌ترین محل قرار گرفتن آن پارک‌ها، فضاهای باز شهری و شهربازی‌ها می‌باشد. طرز قرار گرفتن نیمکت‌های پارک‌ها باید به شکلی باشد که دسترسی به آن‌ها آسان و راحت باشد، یعنی در سراسر پارک و به تعداد زیاد موجود باشد. نیمکت‌ها باید روبروی مناظر زیبا واقع شوند اما در جایی که در مسیر رفت و آمد افراد است قرار نگیرد. با این توضیح،

یکی از مهم ترین موارد مورد پرسش که از مردم (جامعه آماری) شهر مهاباد پرسیده شد، بررسی مبلمان شهری و تجهیزات درون پارک از بُعد رضایت شهروندان و عملکرد مدیریت شهری در این زمینه می باشد. در این رابطه، جهت بررسی وضعیت نیمکت های شهری، پارک ملت به عنوان مهم ترین پارک شهری در شهر مهاباد مورد مطالعه قرار گرفت. این پارک، در اکثر اوقات از شاخص ترین مکان های گذران اوقات فراغت خانواده های ساکن شهر می باشد (جامعه مورد مطالعه: ۱۳۹۰). مطالعات صورت گرفته در این زمینه نشان می دهد که در تمام طول این پارک، تقریباً تعداد ۱۰۰ نیمکت وجود دارد که این رقم، بویژه در روزهای تعطیل و عصر پنجشنبه ها (با توجه به مشاهدات صورت گرفته)، جوابگوی خیل عظیم جمعیت استفاده کننده از پارک و تجهیزات آن نمی باشد. موردی که با البته با شدت کمتر در پارک میکائیل این شهر نیز مشاهده می شود. در کنار این موضوع، عدم توزیع مناسب نیمکت ها از نظر پراکندگی، از دیگر مسائل مطرح از نظر شهروندان می باشد، بطوری که بیش از ۶۵٪ این نیمکت ها در بخش غربی پارک قرار دارند که همین امر (بدون در نظر گرفتن امکانات بیشتری که در بخش غربی پارک وجود دارد) باعث می شود تا مردم به صورت ناخود آگاه تمایل بیشتری برای استفاده از بخش غربی داشته باشند. همچنین از همین تعداد محدود نیمکت موجود، در حدود ۲۰٪ آنها در نقاطی مانند جنب خیابان (به دلیل وجود سرو صدای زیاد اتومبیل ها)، مکان هایی که به عنوان توقفگاه وسایل نقلیه در نظر گرفته شده است (به دلیل وجود آلودگی های صوتی-هوایی حاصل از توقف اتومبیل ها) قرار گرفته اند که استقبال و استفاده بسیار کمتری از سوی شهروندان می شود. همچنین مطابق با مشاهدات موجود از این پارک و نظر شهروندان مهابادی، مکان قرار گرفتن بسیاری از نیمکت ها طوری است که شعاع دید مناسبی به لحاظ دسترسی به مناظر زیبای پارک وجود ندارد و چشم اندازهای زیبای طبیعی و مصنوعی پارک، از نظر مردم دور می ماند. همچنین تعداد قابل توجهی از نیمکت ها (۳۲ نیمکت که تقریباً ۳۲ درصد از مجموع نیمکت های موجود است) روبروی خیابان و پشت به مناظر زیبای پارک قرار داده شده اند که این مغایر با اصول صحیح مبلمان شهری است. علاوه بر این اکثر نیمکت های بدون تکیه گاه هم طوری قرار گرفته اند که فقط امکان نشستن در یک طرف آن وجود دارد و نحوه قرار گرفتن غالب آنها نیز طوری است که یک سمت آنها به طرف شمشادها، درختان و یا بوته های است که عملاً استفاده از آن سمت را برای شهروندان محدود می نماید. موضوع بسیار مهم دیگری که در مطالعات صورت از این پارک (به عنوان مهم ترین پارک شهر) مشاهده شد، این موضوع می باشد که در اطراف اغذیه فروشی ها، تعداد مورد نیاز نیمکت برای افراد در انتظار وجود ندارد و این امر در غالب موارد

ازدحام و بی‌نظمی مضاعفی را در اطراف این نقاط بوجود می‌آورد. افراد مورد مطالعه در این زمینه، با توجه به کمبود محسوس نیمکت‌های موجود، خواستار قرار گرفتن تعداد بیشتری از نیمکت در این نقاط می‌باشند. مدیریت شهری (شهرداری) مهاباد، به‌عنوان مهم‌ترین مرجع خدمات‌رسانی و ایجاد مبلمان باکیفیت شهری، باید به این مسئله مهم توجه داشته باشد که افراد مختلف، انواع متفاوتی از نیمکت‌های پارک یا فضاهای سبز را می‌پسندند که این سلاقی متفاوت، چگونگی طراحی نیمکت‌ها و چیدمان آن‌را تعیین می‌کند و شکل و نوع نیمکت‌ها را نیز دستخوش تغییراتی می‌کند. به‌عنوان مثال در مصاحبه با شهروندان از گروه‌های سنی مختلف، نشان می‌دهد که جوانان بیشتر علاقه‌مندند بر بالای نیمکت یعنی تکیه‌گاه آن بنشینند تا خود نیمکت و یا اینکه افراد مسن، نیمکت‌هایی را که دارای پشتی یا تکیه‌گاه هستند را بیشتر می‌پسندند، زیرا راحت‌تر از نوع بدون تکیه‌گاه آن است^۳. این درحالی است که بعضی از آن‌ها نیز صندلی‌های بدون تکیه‌گاه را به این دلیل انتخاب می‌کنند که به آن‌ها این امکان را می‌دهد تا در دو طرف نیمکت بنشینند و از مناظر متفاوتی بهره‌مند شوند. در توضیح این مسئله با توجه به مشاهدات میدانی از پارک شهر مشخص شد که تقریباً تمام نیمکت‌های موجود در پارک، از غالب و چارچوب یکسانی برخوردارند که بدین ترتیب زمین‌برای استفاده دلخواه و رضایت شهروندان در این زمینه مهیا نمی‌شود. بنابراین، بسیار به‌جا خواهد بود که مدیریت شهری مهاباد، در طراحی نیمکت‌های پارک یا فضاهای باز شهری، انواع متفاوتی از نیمکت‌های شهری، متناسب با سنین و ویژگی‌های افراد مختلف را مورد توجه قرار دهد. همچنین مسقف بودن تعدادی از نیمکت‌ها (آلاچیق)، که شهروندان را در فصول سرد، از بارندگی و در فصول گرم، از تابش آفتاب سوزان در امان نگه می‌دارد، از مواردی بود که بسیار مورد توجه و علاقه شهروندان بود. آلاچیق‌های تعبیه شده در این پارک که غالباً مورد استفاده خانواده‌هاست، در غالب روزهای مذکور، مورد استفاده خانواده‌های مختلفی بود که از وضعیت موجود ابراز رضایت می‌نمودند.

جدول شماره ۴: میزان رضایت از کیفیت و دسترسی به سطل‌های زباله از دیدگاه شهروندان

ردیف	شرح	فراوانی	درصد فراوانی
۱	خیلی زیاد	۹۶	۲۵
۲	زیاد	۸۸	۲۳/۹
۳	متوسط	۱۲۴	۳۲/۳
۴	کم	۳۲	۸/۳
۵	خیلی کم	۴۴	۱۱/۴
	جمع	۳۸۴	۱۰۰.۰
میزان رضایت مردم از عملکرد مدیریت شهری در زمینه شرایط موجود سطل‌های زباله			
بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم
			بسیار کم

سطل‌های زباله

از دیگر مسائلی که در مطالعات مبلمان پارک ملت (به نمایندگی از سایر پارک‌های شهری) مورد مطالعه قرار گرفت، موضوع زباله‌دانها یا سطل‌های زباله در پارک بود. مطالعات و مشاهدات صورت گرفته در این زمینه نشان می‌دهد که شهروندان دسترسی مناسبی در مواقع نیاز به زباله‌دان‌ها داشته و از وضعیت موجود کاملاً رضایت دارند. مشاهدات نگارندگان، نشان می‌دهد که غالب زباله‌دان‌های موجود پارک، در هماهنگی کامل با عناصر دیگر مبلمان شهری (بویژه به لحاظ رنگ‌آمیزی با نیمکت‌ها) قرار دارند. همچنین با قرارگیری و تعبیه مناسب آن‌ها در مسیر معابر، مسیرها و گذرگاه‌های محیط، و نیز استقرار در نزدیکی نیمکت، شرایط

بسیار مناسبی برای شهروندان جهت دسترسی بدان و حفظ نظم و پاکیزگی شهر فراهم شده است. اما این مسئله در بیرون از پارک و در برخی مکان‌ها و خیابان‌های پرتردد شهر همچون خیابان‌های جمهوری، صلاح الدین ایوبی، طالقانی و شرق و غرب خیابان امام که جایگاه کاربری‌های زباله‌ساز مانند سینماها، اغذیه‌فروشی‌ها، قنادی‌ها و ... است، شرایط کاملاً متفاوتی دارد. نگارندگان، طی مدت حضور و مطالعه نقاط مذکور، شاهد کثیفی نسبتاً شدید خیابان‌های مورد اشاره بودند. در این رابطه، نتیجه مصاحبه با مردم و عابرین عبوری نشان می‌دهد که کمبود سطل‌های زباله در این مسیرها، در کنار عدم رعایت فرهنگ ریختن زباله درون سطل از سوی شهروندان، در بوجود آمدن وضعیت فوق دخیل می‌باشد.

روشنایی و نورپردازی

نحوه نورپردازی و روشنایی مراکز و خیابان‌های شهری، از دیگر موارد مطرح در مقوله مبلان شهری است. مطابق با اصول مبلان شهری، در مراکز مانند پارک‌ها، مراکز خرید و دیگر مراکز عمومی که افراد به میزان امنیت بیشتری نسبت به دیگر مراکز احتیاج دارند، باید از تعداد بیشتری چراغ‌های روشنایی در خیابان و مکان‌های فوق، بویژه در هنگام تاریکی و شب استفاده شود. اهمیت وجود روشنایی در این نقاط، در کنار ایجاد جلوه مناسب و زیبا از شهر، به دلیل افزایش ایمنی در سطح خیابان‌ها به‌ویژه در مراکز پررفت و آمد، راهنمایی جهت‌ها در سر تقاطع‌ها، چهارراه‌ها، پل‌ها، ساختمان‌ها، تشخیص هویت و موقعیت محل است.

در این رابطه، سؤالی از شهروندان مهابادی (افراد حاضر در پارک‌ها و عابریندر نقاط مختلف شهر)، بامضمون "میزان نورپردازی و روشنایی مناطقی مانند نقاط مختلف نقاطی چون پارک‌ها، مراکز عمومی، پیاده‌روها..." را چگونه ارزیابی می‌کنید؟" پرسیده شد. در این زمینه، افراد حاضر در پارک، نحوه برخورداری از نور و روشنایی در نقاط مختلف پارک ملت و میکائیل (دو نمونه مورد مطالعه) را متفاوت ارزیابی نمودند. بطوری‌که نقاط مرکزی پارک و نزدیک اغذیه‌فروشی‌ها را مناسب و دیگر نقاط پارک مانند، داخل فضای نسبتاً انبوه فضای سبز، گوشه‌های پارک و نقاط کوری چون اطراف سرویس‌های بهداشتی پارک را نامناسب اعلام نمودند، طوری‌که بارها شاهد مبادله مواد مخدر از سوی افراد ناشناس در این نقاط بوده و بدین ترتیب، ضریب احساس امنیت خود و فرزندان خود را در خطر می‌دیدند. عابرین نیز در پاسخ به این سؤال، نورپردازی پیاده‌روها را (خیابان‌های وفایی، شرق و غرب خیابان امام، شهید، کندی، بلوار هیمن، توحید، خلفای راشدین، بلوار بارزان و خیابان فلسطین) را مناسب تا بسیار مناسب ارزیابی نمودند. این درحالی بود که شهروندان مورد مطالعه در مناطقی چون، آزادگان، مکریان، خیابان بارزان، گمرک، باغ سمیه، غرب میدان استقلال، باغ شایگان و محله‌ه‌زار، روشنایی محلات، بویژه پیاده‌روهای آن‌را نامناسب تا بسیار نامناسب ارزیابی می‌کنند. و بدین ترتیب امنیت خود و را در معرض خطر می‌دیدند. مسلم است که "در چنین شرایطی، هزینه‌های مدیریت و اداره فضاهای مختلف، بویژه نقاط کور شهری، چالش‌های عمده‌ای برای مدیریت شهری پدید خواهد آورد. بنابراین مدیریت شهری، بانورپردازی و

روشنایی مناسب نقاط مختلف شهر، ضمن جلب رضایت شهروندان، می تواند از پیشامدهای ناخوشایند امنیتی جلوگیری نموده و بدین ترتیب بر جلوه و زیبایی شهری نیز بیافزاید.

ایستگاه های اتوبوس

داشتن یک ایستگاه اتوبوس مناسب برای تمام سیستم های حمل و نقل درون شهری از قبیل اتوبوس، تاکسی و... امری واجب و ضروری است. اما مناسب بودن این ایستگاه ها بسته به نظرات شهروندانی است که از آن استفاده می کنند. در این رابطه، علاوه بر کمبود ایستگاه ها که مورد اشاره مردم بود، وضعیت کیفی این ایستگاه ها نیز مورد بحث بود، ۷۹ درصد (۳۰۳ نفر از مجموع جامعه آماری)، از وضعیت کیفی ایستگاه ها (کیفیت صندلی، عدم وجود نقشه راهنمای نقشه، شکستگی صندلی و حفاظ شیشه ای عقب آن، مسقف نبودن ایستگاه) شکایت داشتند. همچنین در پاره ای از موارد، شهروندان از عملکرد کارکنان شهرداری در زمینه شستشوی صبحگاهی که منجر به خیس ماندن آن تا ساعتی از روز می شود، شکایت داشتند.

رنگ آمیزی تجهیزات شهری از دید مردم

در مطالعات مبلمان شهری، علائم هدایتی، کیوسک ها، نیمکت ها، سطل های زباله، جدول ها، نرده ها و پل های عابر و... که تحت عنوان تجهیزات شهری شناخته می شوند، اهمیت بالایی از بُعد هماهنگی و زیبایی بصری دارد. در این میان نوع رنگ، بر پایه پژوهش های رنگ از منظر روانشناسی شهری، پژوهش های روانکاوانه و جغرافیای پزشکی، باید با توجه فضای کلی محیط پیرامونی و هارمونی با رنگ های طبیعی موجود شهر باشد (www.avval.ir/directory). به عنوان مثال، فضای سبز با رنگ حصارها و عناصر جنبی موجود در فضا و معماری، پژوهش های تکنولوژیک و شیمیایی رنگ و مصالح ماندگار و سازگار با شرایط اقلیمی آن، تعیین می شود که کارشناسان به لحاظ شرایط اقلیمی، فصل های تابستان و بهار را برای این کار پیشنهاد می کنند (www.sumiran.ir). در کنار این موارد، موضوع رضایت و توجه شهروندانی که در محیط شهر زندگی می کنند و مناظر طبیعی و مصنوعی مختلف را مشاهده می نمایند نیز بسیار مهم است. در این رابطه، نظر شهروندان مهابادی، در زمینه رنگ آمیزی مبلمان شهری (علائم هدایتی، کیوسک ها، نیمکت ها، جدول ها، نرده ها و پل های عابر و...)، نتایج جالبی را که حاصل وجود علائق و سلیقه های افراد مختلف است، در برداشته است. بطوری که ۳۷ درصد (۱۴۲ نفر) از وضعیت موجود رنگ آمیزی عناصر

مذکور رضایت، ۵۲ درصد (۱۹۹ نفر) عدم رضایت و ۱۱ درصد (۴۲ نفر) نیز نسبت به وضعیت موجود شهر از بُعد رنگ آمیزی تجهیزات شهری بی تفاوت بودند. مهم ترین دلیل نارضایتی شهروندان در این زمینه مربوط به وجود رنگ های متعدد و عدم القای حس و یا مفهوم خاص که در بردارنده و بیان کننده واقعه و یا باورهای فرهنگی - مذهبی محلی یا ملی باشد را بیان می نمودند. البته در دو مورد (میدان مادر و میدان هژار) که علایق و باورهای مردم در قالب تندیس های زیبا و خوش رنگ بیان شده است، نظر مساعد قالب شهروندان در زمینه عملکرد مدیریت، مثبت می باشد.

اقدامات صورت گرفته تاکنون و عملکرد مدیریت شهری (شهرداری) در شهر مهاباد

امروزه در کنار اندیشه ساخت و بهره برداری از مبلمان شهری که از مصادیق بارز خدمات رسانی و حفظ هویت و زیبایی سیمای شهری است، عدم وجود یا کمبود آن، تاثیر بسزایی در روح، روان و نوع برخورد های فردی و گروهی یک جامعه دارد. طراحی و پیاده سازی صحیح مبلمان شهری در فضاهای شهری که در آن نیازهای مختلف شهروندان از قبیل پارک ها، میداين، پیاده روها و ... لحاظ شده باشد، مسلماً تاثیرات شگرفی در کیفیت زندگی شهری برجای می گذارد. در این رابطه، شهرداری مهاباد به عنوان نهاد اصلی مدیریت شهری نیز اقدامات مختلفی را در گذشته انجام داده و یا در حال انجام می باشد که در ذیل به مواردی از آن اشاره می شود.

- ✓ نصب بنر فرهنگ سازی ترافیکی در کلیه مدارس سطح شهر: ۶۵ مورد
- نصب تابلوی راهنمایی و رانندگی سطح شهر: ۴۵ مورد
- ✓ نصب چراغ های عابر پیاده: پل توحید ۵ مورد
- ✓ خط کشی طولی معابر: خیابانهای منتهی به پل قانع - خیابان صلاح الدیناوی بیغربی - خیابانوفایی - بلوار باغشایگان ۱۴۷۵۰ متر طول
- ✓ خط کشی عابر پیاده: کلیه تقاطع های سطح شهر و جوی درب مدارس ۱۴۷۵۰ متر مربع
- ✓ نصب استوانه ایمنی: پل روگذر فجر - پل قانع - خیابان حافظ
- احداث پل قانع و تقاطع های غیر هم سطح محدوده و خیابان های دسترسی به آن که این پروژه منجر به ساخت تجهیزات ذیل در شهر شده است
- ✓ دال بتنی به عرض ۱۱/۴۰ متر با دو باند رفت و برگشت

- ✓ جدولگذار تصویر گرفته : ۱۲۰۰۰ متر
- ✓ احداثفضایسبز : حدود ۴۰۰۰ مترمربع
- ✓ نصبتیرهایروشنایی : بهطول ۲۰۰۰ متر
- ✓ نصببردنوری : ۲ عدد
- ✓ لایروبی روخانه مهباد در طول مسیر(شهرداری مهباد:۱۳۹۰).
- ✓ رنگ آمیزی جداول :کلیه جداول سطح شهر ۳۰۰۰۰ متر طول(برنامه سال ۱۳۹۱)
- ✓ شستشو و اصلاح زمانبندی چراغهای راهنمایی:تقاطعهای سطح شهر، ۲۵ مورد
- ✓ جایگذاری نیوجرسی :سطح شهر ۸۵ مورد(همان منبع:۱۳۹۰).

شکل شماره ۲-نمایی از مشکلات برشمرده

شکل شماره ۳- طرح های انجام شده و در حال انجام از منظر مبلمان شهری در شهر مهاباد

همچنین از مهم ترین برنامه های مدیریت شهری، در راستای ساماندهی مبلمان شهری که در سال ۱۳۹۱ در

اولویت شهرداری قرار دارد، به شرح زیر است :

- ✓ رنگ آمیزی تمامی کرکره های مغازه داران
- ✓ ملزم نمودن مغازه داران به حذف تابلوهای سردرب فلزی و نصب تابلوهای جدید
- ✓ نصب سطل های مخصوص زباله شهری
- ✓ جمع آوری دستفروشان و انتقال به بازارچه شهر
- ✓ اخطار به تمامی مغازه داران در خصوص حذف تابلوهای آهنی و غیراستاندارد و ملزم نمودن به نصب تابلو جهت یکسان سازی سردرب

جدول شماره ۵: جدول SWOT مبلمان شهری مهاباد

نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت ها	تهدید ها
<ul style="list-style-type: none"> • اجرای بیش از ۱۰ طرح توسعه حمل و نقل عمومی در سال های اخیر 	<ul style="list-style-type: none"> • نبود تابلوهای راهنمای مناسب در سطح شهر • بازی کودکان و نوجوانان در معابر و مشکلات ناشی از آن • کمبود یا نبود امکانات فرهنگی (کیوسک، کافی نت و...) و فضاهای ورزشی (استخر سرپوشیده، باشگاه و...) • نامناسب بودن روسازی آسفالت معابر • نبودن پیاده رو های مناسب و ایمن نبودن عابر پیاده • فقر فضایی شهری • کمبود روشنایی معابر در شب • کمبود شدید توالت های عمومی در سطح شهر • وجود زباله در کانالها و سطح معابر • کمبود وسایل و تجهیزات آتش نشانی 	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد انگیزه و اقدام به برنامه ریزی و مدیریت مناسب محیط طبیعی • امکان جذب مردم شهرستان برای گذران اوقات فراغت در شهر • امکان ایجاد مسیرهای مخصوص پیاده و دوچرخه 	<ul style="list-style-type: none"> • کمبود خدمات نوینگردشگریاز قبیل پارک، فضاییسبز تجهیز شده

مأخذ: (نگارندگان: ۱۳۹۰).

جدول شماره ۶: اهداف بلند، میان و کوتاه مدت و پروژه های مختلف جهت ساماندهی مبلمان شهری مهاباد

هدف بلند مدت	هدف میان مدت	هدف کوتاه مدت	پروژه
ساماندهی مبلمان شهری مهاباد	اهدات فضاهای سبز جدید	اهدات پارک محله ای	۱- تپه قاضی، روبروی دانشگاه آزاد به مساحت تقریبی ۵۰۰۰ متر مربع ۲- پشت تپه، میدان استقلال به مساحت تقریبی ۸۰۰۰ متر مربع ۳- یوسف کندی، جاده میاندوآب به مساحت تقریبی ۱۰۰۰ متر مربع
		تکمیل پروژه های اهدات زمین ورزشی	۱- تجهیز نمودن پارکهای موجود ۲- تجهیز پارکها به وسایل بازی کودکان ۳- تجهیز پارکها به وسایل ورزشی
		نورپردازی میادین و خیابانها	۱- زیر سازی راه یوسف کندی و آسفالت این مسیر ۲- تکمیل ساماندهی وضعیت گورستان
ساماندهی و تکمیل تجهیزات کنونی شهر	ایجاد تاسیسات و تجهیزات شهری	اهدات زمین ورزشی	۱- اهدات فضایی ورزشی در شهرک فرهنگیان بدلیل وجود فضای باز کافی ۲- اهدات فضای ورزشی آبی در باغ میکائیل
		ایجاد تاسیسات و تجهیزات شهری	۱- نورپردازی فضاهای موجود در خیابان صداوسیما و انتهای محله مجبور آباد و محلات کانی صوفی رشید ۲- نورپردازی میدان ملاحامی و میدان هزار
		ایجاد تاسیسات و تجهیزات شهری	۱- اهدات کانال و کانپو جهت جمع آوری آبهای سطحی خصوصا در منطقه اطراف فرمانداری، تپه قاضی و پشت ته پ و کانی صوفی رشید ۲- نصب سطهای زباله در خیابانهای اصلی شهر؛ خیابان دانشگاه، ملاحامی ۳- نصب کیوسکهای مطبوعاتی در فلکه شهرداری، ملاحامی، خیابان دانشگاه ۴- اهدات مجموعه فرهنگی - ورزشی در منطقه فرهنگیان ۵- نصب تلویزیون شهری در پارک میکائیل ۶- اهدات محورهای پیاده در مسیر سه راه وفایی به طرف سه راه هنگ ۷- طراحی و نصب المانها و تابلوهای راهنمایی در ورودی شهر و ورودی از سمت میاندوآب به ترمینال ۸- تعمیر روکش آسفالت معابر سطح شهر ۹- اصلاح پیاده روهای سه راه وفایی ۱۰- ساخت و نصب ایستگاههای جدید ۱۱- خط کشی عابر پیاده در چهارراه آزادی، ملاحامی ۱۲- اهدات بل عابر پیاده مکانیزه در شهرک یوسف کندی و جاده میاندوآب
		تکمیل پروژه های	۱- تکمیل ساماندهی وضعیت گورستان

مأخذ: (نگارندگان: ۱۳۹۰).

نتیجه گیری

شهرها، تبلور عینیت یافته زیستبشری و خاستگاه تمدن‌های بزرگی می‌باشند که امروزه با توجه به افزایش روزافزون جمعیت، شهرنشینی سریع و بروز مشکلات فراوان مردم آن، بیش از هر دوره دیگری وابسته به- خدمات مختلف، جهت تحقق پارادایم غالب توسعه پایدار شهری و بهبود رفاه اجتماعی- شهروندی می‌باشند. در این راستا، مقوله ظریف و حساس مبلمان شهری (به‌عنوان یکی از خدمات مذکور) که نقش بسزایی در تقویت همبستگی اجتماعی- خانوادگی، احیای محیط زیست همگانی، ایجادانظام ساختاری در فضای عمومی شهری، بهبود بهره‌گیری از فضاهای شهری، یکپارچگی بخشی به ساختار بصری-کالبدی منظر شهری و در نهایت افزایش رضایتمندی شهروندان دارد، از مهم‌ترین وظایف مدیریت شهری و در رأس آن شهرداری هر شهر می‌باشد. پژوهش حاضر با نظر به موارد مذکور، به بررسی و تحلیل مبلمان شهری شهر مهاباد از دریچه رضایت شهروندی و عملکرد مدیریت شهری پرداخته است. نتایج این پژوهش که حاصل مشاهدات و مطالعات میدانی گسترده با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه با مردم شهر مهاباد می‌باشد، نشان می‌دهد که وضعیت مبلمان این شهر، علی‌رغم اقدامات شهرداری در سال‌های اخیر و برنامه‌هایی که در آینده دارد، دارای مشکلاتی و کمبودهایی نیز می‌باشد. در این رابطه، شهروندان مهاباد از وضعیت پیاده-روهای شهر به‌عنوان پهنه‌های رایگان چند عملکردی در مبلمان شهری که همواره طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها اعم از تفریحی، استراحتی، فرهنگی، تجاری و ... را در بر می‌گیرد را مناسب نمی‌دانند و عملکرد شهرداری را نیز در این رابطه ضعیف می‌دانند. چنین وضعیتی، در مطالعه پارک ملت و میکائیل شهر(به-عنوان مطالعه موردی از تمام پارک‌های شهر) که در آن نیمکت‌های پارک مورد مطالعه قرار گرفت نیز صادق می‌باشد. مهم‌ترین دلایل عدم رضایت غالب افراد در این ارتباط، پراکنش نامناسب نیمکت‌ها (۶۵ درصد از مجموع نیمکت‌ها در بخش غربی پارک می‌باشد)، عدم توجه به سنین و سلايق مختلف در خرید و نصب نیمکت‌ها و مکان‌یابی نامناسب در چیدمان آن‌ها در پارک می‌باشد. این درحالی است که بسیاری از افراد، از وضعیت آلاچيق‌ها رضایت داشتند. همچنین شهروندان مهابادی حاضر در پارک، دسترسی مناسبی در مواقع نیاز به زباله‌دان‌ها داشته و از وضعیت موجود آن‌ها کاملاً رضایت دارند. چنین وضعیتی در بیرون از پارک و در خیابان‌های پرتردد شهر همچون جمهوری، صلاح الدین ایوبی، طالقانی و شرق و غرب خیابان امام که جایگاه کاربری‌های زباله‌ساز مانند سینماها، اغذیه فروشی‌ها، قنادی‌ها و ...

است، به دلیل کثیفی زیاد خیابان‌ها و تولید زباله، موجبات نارضایتی شهروندان به لحاظ کمبود زباله‌دان‌ها شده است. شرایط نور و روشنایی در شهر نیز نشان از وضعیت متفاوت پارک‌های مورد مطالعه در زمینه بهره‌مندی از نور مناسب دارد، در شهر نیز خیابان‌های وفایی، شرق و غرب خیابان امام، شهید، کندی، بلوار هیمن، توحید، خلفای راشدین، بلوار بارزان و خیابان فلسطین از روشنایی مناسب و نقاطی چون آزادگان، مکریان، خیابان بارزان، گمرک، باغ سمیه، غرب میدان استقلال، باغ شایگان و محله هه‌ژار، روشنایی محلات رضایت شهروندان را تأمین نموده است. ۷۹ هم‌چنین در مطالعات ایستگاه‌های اتوبوس شهر، درصد (۳۰۳ نفر از مجموع جامعه آماری)، از وضعیت کیفی ایستگاه‌ها (کیفیت صندلی، عدم وجود نقشه راهنمای نقشه، شکستگی صندلی و حفاظ شیشه‌ای عقب آن، مسقف نبودن ایستگاه) رضایت ندارند و نوع و تنوع رنگ‌آمیزی شهر که تأثیر بسزایی در زیبایی بصری شهر دارد، نظرات متفاوتی ارائه شد، بطوری- که ۳۷ درصد (۱۴۲ نفر) از وضعیت موجود رنگ‌آمیزی عناصر شهری رضایت، ۵۲ درصد (۱۹۹ نفر) عدم رضایت و ۱۱ درصد (۴۲ نفر) نیز نسبت به وضعیت موجود شهر از بُعد رنگ‌آمیزی تجهیزات شهری بی- تفاوت بودند.

در مجموع نظر شهروندان مهابادی در مورد وضعیت و چگونگی مبلمان شهری که همراه با مشاهدات و مطالعات میدانی نگارندگان از نواحی مختلف شهر می‌باشد، حاکی از وجود برخی مشکلات و کمبودهایی در زمینه تأسیسات و تجهیزات شهری دارد که این مسئله در نهایت منجر به عدم رضایت از مسئولین و مدیران شهری (بویژه شهرداری) در زمینه خدمات‌رسانی مناسب به شهروندان شده است. این نارضایتی از مدیران شهری، در شرایطی است که مدیریت شهری و شهرداری این شهر، در طول سال‌های اخیر، برنامه-ها و طرح‌های مناسبی را اجرا نموده‌اند و برنامه‌هایی را نیز جهت بهبود شرایط مبلمان شهری و کیفیت بصری در آینده دارند که مسلماً پس از اجرا و اتمام آن‌ها، کیفیت بصری، امکانات و مبلمان شهری از شرایط بهتری برخوردار خواهد گشت که در نهایت به بهبود کیفیت زندگی و رضایت شهروندان از مدیریت شهری مهاباد خواهد انجامد.

پی نوشت

۱- Cochran

۲- در مطالعه اقتصادی افراد، مقوله هدفمندی یارانه‌ها (۴۵۵۰۰ تومان) که بصورت ماهیانه به حساب سرپرست‌های خانوار واریز می‌شود، لحاظ نشده است که در صورت لحاظ نمودن آن، درآمد ماهیانه افراد مورد مطالعه، بیش از مقدار اعلامی آنان خواهد بود.

۳- البته این ویژگی، تنها مختص شهروندان این شهر نیست و در غالب شهرها و پارک‌های موجود کشور قابل مشاهده است.

Archive of SID

منابع

- ۱- حافظنیا، محمدرضا (۱۳۸۶)، "مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی"، چاپ سیزدهم، انتشارات سمت، تهران .
- ۲-زنگی‌آبادی، علی، تبریزی، نازنین (۱۳۸۷)، "تحلیل فضایی مبلمان شهری محدوده گردشگری بخش مرکزی شهر اصفهان"، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان، سال دوم، صص ۴۵-۶۶ .
- ۳-زنگی‌آبادی، علی، تاجیک، زینب و یونس غلامی (۱۳۸۸)، "تحلیل پراکنش فضایی مبلمان ورزشی در پارک‌های شهری و تأثیر آن بر رضایت و استقبال شهروندان"، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال اول، پیش شماره دوم: صص ۳۴-۱۵ .
- ۴- شارع پور، محمود (۱۳۸۶)، "جامعه‌شناسی شهری"، انتشارات پرتو، مازندران .
- ۵- شهرداری مهاباد: ۱۳۹۰.
- ۶- مرکز مطالعات و خدمات تخصصی شهری و روستایی (۱۳۸۵)، آشنایی با فعالیت خدمات شهری شهرداری‌ها، انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، بابلسر.
- ۷- مرتضایی، رضا، "رهیافتهایی در طراحی مبلمان شهری"، انتشارات سازمان شهرداریهای کشور، ۱۳۸۱.
- 8-Al-Ahmadi, Khalid, See, Linda, Heppenstall, Alison, Hogg, James (2009), "Calibration of a fuzzy automata model of urban dynamics in Saudi Arabia", journal homepage: www.elsevier.com/locate/eco com, pp 80-101 .
- 9-Butala, Neel M, Michael J. VanRooyen, Ronak Bhailal Patel (2010), Improved health outcomes in urban slums through infrastructure upgrading, journal homepage: www. Elsevier .com/locate/socscimed, Social Science & Medicine 71. pp 935- 940 .
- 10-Buffington, J, Aaron (1997), An Assessment of Urban Park Values and Residential Properties Utilizing GIS in Rochester, Minnesota.
- 11-De ridder, Koen (2004), benefits of urban green space (BUGS).
- 12-Dunnet, Nigel, Swanwich, Carys and Helen Woolley (2002), Improving Urban Parks, Play Areas and Green Spaces, Department of Landscape, University of Sheffield Department for Transport, Local Government and the Regions: London, Product Code 02HC000107.
- 13-Garcia-Palomares, (2010), "urban sprawl and travel to work: the case of the metropolitan area of Madrid", Journal of Transport Geography, PP: 197-
- 14-Jim C. Y and Wendy Y, Chen (2010), Habitat effect on vegetation ecology and occurrence on urban masonry walls, journal homepage: www .elsevier. de/ufug , pp 169-178 .
- 15.Maria zaninn, Elisabet, Dos santos, Jose edurado and Carlos Henke-Oliveira (2005), Environmental Analysis and Zoning for an Urban Park Management Purpose, Vol.48, n. 4 : pp. 647-655, July 2005.
- 16-Ortega- Alvarez R., MacGregor—Fors I., (2011) "Disting-off the file: A review of knowledge on urban ornithology in Latin America", Journal of landscape and Urban Planning 1-10.
- 17-Pauleit, S, Duhme, F., (2000), "Assessing the environmental performance of land cover types for urban planning". Journal of Landscape and Urban Planning 52 www.elsevier.com/locate/landurbplan, PP. 1-20.
- 18-Qadeer, M.A. 2004., "Urbanization by implosion". Guest Editioial/ Habitate International 28, PP. 112.
- 19-Rabare, rose susan. okech, roslyne and George mark onyango (2009), the role of urban parks and socio-economic, development: case study of kisumu Kenya, Number 31(12)/August 2009.
- 20-University of Aberdeen (2007), Urban parks, open space and residential property values, Findings in Built and Rural Environments.
- 21-Zhou, Xiaolu and Yi-Chen Wang (2011), Spatial-temporal dynamics of urban green space in response to rapid urbanization and greening policies, journal homepage: www.elsevier.com/locate/landurbplan, pp 268-277 .
- 22-www.urbanutility.com/beauty/83/402 .
- 23-<http://www.sumiran.ir/beauty/83/232/>
- 24-<http://www.decorasion.com/mobleman-shahri.htm> .
- 25-<http://www.avval.ir/directory/d.491/a.6000012> .